

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Андрій Костянтинівич Клячин

Кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49000, Україна

E-mail: professor.28@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6940-7760>

УДК 324.342.8

**ПЕРСПЕКТИВА ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ВІЙНИ:
ВТІЛЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ НОВОГО ВИБОРЧОГО КОДЕКСУ
ЧИ КОНСЕРВУВАННЯ ЗМІШАНОЇ СИСТЕМИ**

Received 24 October 2022; revised 20 November 2022; accepted 12 December 2022

DOI: 10.15421/352220

Анотація

Стаття присвячена дослідженню еволюції виборчої системи України – за 8 парламентських електоральних циклів було послідовно застосовано три ключових модифікації (мажоритарна, змішана, пропорційна), а потім – країна повернулася до змішаної системи. Надана характеристика ключовим чинникам такої «турбулентності» виборчого процесу політичного та соціально-економічного характеру. Викладені переваги та вади застосування кожної з моделей виборчої системи безпосередньо в контексті політичних процесів в Україні. Наведені конкретні кейси щодо практичного втілення цих моделей виборчої системи під час парламентських та місцевих виборів в Україні. Проаналізований алгоритм виборчого процесу в умовах пропорційної виборчої системи з «відкритими списками» та можливими перевагами щодо голосування за партійних кандидатів. Порівняно аргументи за та проти втілення положень нового Виборчого кодексу України, з одного боку, та можливої консервації змішаної виборчої системи (з мажоритарною складовою) – з іншого.

Ключові слова: *виборчі системи, вибори в Україні, Виборчий кодекс, «відкриті партійні списки», переваги голосування, виборча квота, консервація змішаної системи.*

**PROSPECTS OF PARLIAMENTARY ELECTIONS IN POST-WAR UKRAINE:
IMPLEMENTATION OF THE PROVISIONS OF THE NEW ELECTION CODE
OR PRESERVATION OF THE MIXED SYSTEM**

Abstract

The article is dedicated to the study of the evolution of the electoral system of Ukraine - three key modifications (majoritarian, mixed, proportional) were successively applied during 8 parliamentary electoral cycles, and then the country returned to the mixed system. Key factors of such “turbulence” of the political and socio-economic nature of the electoral process are characterized. These are directly the specific processes of the formation of the Ukrainian political class, associated with changes in the value consciousness (of politicians and voters) compared to the Soviet past, with a significant transformation of political institutions, with corruption challenges in the new political context, etc. The advantages and disadvantages of using each of the electoral system models directly in the context of political processes in Ukraine are outlined. The existing mixed election model is considered from the point of view of the compromise of Ukrainian political elites. Specific cases regarding the practical implementation of these models of the electoral system during parliamentary and local elections in Ukraine are given. The specifics of the political situation regarding the change in the electoral model were studied and the reasons for the change in the priorities of political forces during their transition from the status of the opposition to the status of the “party of power” and vice versa were analyzed. The algorithm of the electoral process in the conditions of a proportional electoral system with “open lists” and possible preferences for voting for party candidates is analyzed. Arguments for and against the implementation of the provisions of the new Election Code of Ukraine, on the one hand, and the possible preservation of a mixed electoral system (with a majoritarian component) on the other, are compared.

Key words: electoral systems, elections in Ukraine, the Electoral Code, "open party lists", voting preferences, electoral quota, preservation of the mixed system.

Постановка проблеми.

Визначною рисою генезису виборчої системи України є використання різних моделей та модифікацій цієї системи за дуже короткий проміжок часу. За 25 років чи то 8 виборчих парламентських циклів (якщо початковим етапом визначити парламентські вибори 1994 року) були апробовані: система більшості (мажоритарна), а також змішана та пропорційна система «з жорсткими (закритими) партійними списками». Доповнює цю характеристику генезису виборчої системи України те, що вказані моделі використовувалися не з жорсткою послідовністю, а зникали, а потім поверталися в залежності від політичної кон'юнктури: 1994 – мажоритарна, 1998 та 2002 – змішана, 2006 та 2007 – пропорційна (зміни в Конституції 2005 року), 2012, 2014, 2019 – знову змішана (рішення Конституційного суду щодо неправомірності змін в Конституцію 2005).

Включно з місцевими виборами, процес цього генезису доповнюється ще двома модифікаціями: «пропорційна з відкритими списками і з одночасним голосуванням за партію та визначеного кандидата від цієї партії на цьому окрузі» і «пропорційна з відкритими списками та з можливістю преференційного голосування за одного з кількох запропонованих в цьому окрузі кандидатів від обраної виборцем партії».

Зважаючи на такий «турбулентний» генезис правил виборчого процесу постає проблема: яким мають бути подальші кроки для оптимізації виборчої системи України, чи її консервування в наявному вигляді є найбільш оптимальним варіантом.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Базою для даного дослідження були: а) законодавчі акти України, які визначають і регулюють виборчий процес, а також повноваження і алгоритм дій органів державної влади і місцевого самоврядування у виборчому процесі; б) порівняльні дослідження різних моделей виборчих систем на прикладах України та європейських країн; в) аналітичні матеріали

стосовно особливостей передвиборчих кампаній в Україні та чинників, які впливали на цей процес.

Метою роботи є з'ясування, спираючись на логіку еволюції виборчої системи України, перспектив втілення на парламентських виборах в Україні виборчої системи «з відкритими списками» та преференційним голосуванням щодо партійних кандидатів чи консервування існуючої змішаної системи виборів.

Виклад основного матеріалу.

Така «турбулентність» у виборчому законодавстві обумовлена особливостями політичного розвитку України на сучасному етапі та завданнями, які відповідно виникали перед українським «політичним класом». А саме необхідність в короткий проміжок часу збудувати на руїнах радянської (партійної) системи (вертикалі) політичного представництва та керування, нову демократичну та відповідну сучасним стандартам систему. Це зумовило певну еkleктику нової структури політичної влади, її патологічну залежність від соціально-економічних тенденцій в державі.

Під терміном «соціально-економічні тенденції» маються на увазі, з одного боку специфічні електоральні настрої, обумовлені: а) розгубленістю після втрати певної (нехай й зі знаком мінус) соціально-політичної стабільності часів СРСР; б) розчаруванням в перспективі швидкого економічного зростання (навпаки, виникла ситуація постійної економічної кризи); в) неготовністю к маніпулятивним політичним технологіям. А з іншого боку: а) залежність політичної еліти, яка формувалась на фактичній та ціннісній базі нової економічної еліти періоду первинного накопичення капіталу; б) втрата політичною владою контролю за соціально-економічними процесами в державі та в кожному регіоні окремо; в) прийняття «партіями влади» (що змінювали одна одну) визначальних політичних рішень «під себе», тобто для збереження своїх повноважень у часовій перспективі, і під впливом фінансово-промислових груп (бенефіціарів відповідних політичних проектів) та

без врахування інтересів держави та суспільства.

Тому зміни у Конституцію України щодо системи вибором вносилися і з метою отримання певною політичною силою («партією влади») кращих для себе результатів на виборах (наприклад, повернення змішаної системи у 2012 замість пропорційної, яка використовувалася на виборах 2006, 2007). І як елемент домовленостей в безвихідній ситуації (перехід до пропорційної системи як шлях виходу з кризи після Президентських виборів 2004 і призначення так званого «третього туру» цих виборів). Наявність цієї тенденції підтверджують вдалі та невдалі спроби змінити модифікацію форми правління (з президентсько-парламентської на парламентсько-президентську) та виборчу систему [Казанський 2018].

Прикладами невдалих спроб були: 1) Нереалізована «політична реформа» перед Президентськими виборами 2004, яка мала на меті залишити можливість тодішньому Президенту Л.Кучмі залишитися фактичним главою держави у якості прем'єр-міністра за умови переходу до парламентсько-президентської республіки (рішення не було проголосовано парламентом) [Халуца 2004]; 2) У 2009 році з'явилася інформація про можливе об'єднання в парламенті найвпливовіших на той час партій «Батьківщина» та «Партія регіонів» для винесення імпічменту Президенту В. Ющенко та зміни Конституції – обрання Президента України не загальнодержавним голосуванням громадян, а депутатами Верховної ради [Ющенко 2014]. Останній випадок також ілюструє специфіку прийняття політичних рішень не зі стратегічних міркувань, а виходячи з бажання ситуаційного перерозподілу владних повноважень між певними політичними силами.

Система більшості (мажоритарна) в чистому виді була використана для парламентської кампанії лише один раз – у 1994 році. Це можна вважати перехідним етапом від радянських до демократичних виборів, бо для виборців після багаторазового голосування за представників тільки однієї партії – комуністичної, було б важко сприйняти пропорцій-

ну систему, а от голосування за конкретних кандидатів – простіше. На місцевих виборах «мажоритарка» використовувалася аж до 2002 року включно [Казанський 2018].

В режимі мажоритарної системи на парламентських виборах країна розподілялась на виборчі округи відповідно до кількості депутатських місць в Верховній раді. Тобто на кожному окрузі конкурували конкретні особи. А легітимність обраних депутатів забезпечується голосами виборців відданих персонально їм, а не партійним брендам, які вони можуть, за бажанням, презентувати. Тому партійний чинник був необов'язковим, але можливим як додатковий ресурс для отримання підтримки виборців.

Таким чином мажоритарна складова виборчої системи (ця складова передбачена не тільки в чисто мажоритарній системі, а й в змішаній) мала свої плюси: а) персоналізація вибору мешканців певної громади; б) відображення в парламенті інтересів всіх регіонів держави; в) персональна відповідальність і мотивація депутата вирішувати питання громади; г) можливість (хай навіть примарна) для відкликання депутата на вимогу громади [Михальченко, Самчук 2010: 267-286].

Ще один чинник, який може здатися несуттєвим з точки зору стратегічного моделювання кампанії, але, насправді, є вкрай важливим для волевиявлення виборців. Мова йде про зрозумілість та зручність процесу голосування та підрахунку голосів. Єдина позначка навпроти обраного кандидата є, очевидно, найпростішим алгоритмом заповнення бюлетеню та його обробки виборчою комісією. Хоча досвід української парламентської кампанії 1994 засвідчує, що навіть таку «просту» систему можна ускладнити додатковими вимогами: обов'язкові 50% явки, обов'язкові 50% + 1 голос у переможця і проведення «другого», «третього», «четвертого» турів виборів в округах, якщо ці вимоги не будуть виконані [Казанський 2018].

Системними недоліками мажоритарної виборчої системи є, по-перше, «втрата» голосів, поданих за інших кандидатів, крім переможця і, як результат, не повна легітимність обраного депутата як представника

всієї громади округу. По-друге, «регіоналізація» парламенту замість представлення соціально-економічних та політичних інтересів різних верств суспільства (невідповідність структури парламенту ієрархії цих інтересів). По-третє, в реаліях української політики, на перший план для успішної кампанії для кандидата виходять такі чинники як підтримка/протидія місцевої еліти, груп впливу та фінансових груп; використання адміністративного ресурсу чи/та прямого тиску на виборців в конкретних округах для досягнення перемоги; використання маніпулятивних технологій. Це можуть бути: обіцянка кандидата вирішити суттєву проблему округу чи реєстрація технічних кандидатів, які «розтягнуть» між собою голоси виборців так щоб «основному кандидату» вистачило для перемоги відносно невеликої кількості голосів та ін.

За такої системи виборів можлива дезорганізація процесу прийняття парламентом стратегічних рішень завдяки розпорошеності позицій депутатів, які, щодо будь-якого питання зможуть апелювати виключно до права «відповідати тільки перед своїми виборцями» і ігнорувати обов'язок досягати узгодження рішень.

Таким чином використанні мажоритарної системи обумовлювало ситуацію, коли представниками громад у парламенті були чи то протезе місцевих впливових кіл, чи то представники великих партійних брендів. І це ніяк не відповідало необхідності презентації в парламенті структурованих інтересів різних верств суспільства і розвитку партійної системи.

Альтернативною моделлю «мажоритарці» мала стати пропорційна система виборів «з закритими списками», яка була втілена в ході виборів до Верховної ради у 2006 та 2007 (позачергові) роках.

Пропорційна виборча система потенційно мала сприяти переформатуванню Верховної ради на новій основі – виключно за політичним принципом. Пропорційна система також мала плюси: а) представлення в парламенті базових цінностей суспільних верств; б) зниження впливу на результати виборів місцевих еліт, адміністративного ресурсу, яскравої осо-

бистої кандидата. Але й суттєві недоліки: а) деперсоналізація вибору мешканців певної громади; б) відсутність персональної відповідальності депутатів перед виборцями; в) залежність отримання «прохідного» місця в партійному списку не від виборців, а від обмеженого кола партійних керівників (тобто наявність корупційної можливості «придбання» кандидатами певних «прохідних» місць в партійному списку за участі керівництва партій); г) вкрай обмежена можливість відкликання депутата [Михальченко, Самчук 2010: 267-286].

Специфіка української політичної кон'юнктури полягала у тому, що політичні сили, перебуваючи в статусі опозиції, частіше наполягали на втілення пропорційних основ виборчої моделі. Але, якщо ті ж партії входили до правлячої коаліції в парламенті і були представлені у виконавчій владі, то змінювали свою позицію та наполягали на збереженні моделі з елементами мажоритарного голосування.

Це відбувалося завдяки тому, що наявність в виборчій системі мажоритарної складової було «підстрахуванням» для політичних сил близьких до влади. Навіть якщо електоральна підтримка їх партії була недостатньою, але конкретні кандидати-мажоритарники при підтримці виконавчої вертикалі влади та місцевих еліт (частіш за все лояльних до виконавчої влади), могли стати депутатами і допомогти в парламенті «партії влади» створити правлячу коаліцію [Ніколаєнко 2011:155-165]

Така політична кон'юнктура обумовлена не тільки політичною традицією, а й, передусім, специфікою структури державної влади в регіонах України, коли виконавча вертикаль і на рівні областей та районів формується відповідно до рішення Президента (він призначає голів районних та обласних адміністрацій). А отже ця вертикаль де-факто має певну автономію від впливу представницьких органів місцевого самоврядування на цих же рівнях (районному та обласному) [Закон України про місцеві державні адміністрації], [Закон України про місцеве самоврядування].

Всупереч цієї традиції свідчить лише «парадокс парламентських виборів 2019 року».

Коли відбулося несподіване: бренд «людина від партії Зеленського» дозволив маловідомим мажоритарникам перемогти в 134 Округах і стати базою для монобільшості партії «Слуга народу» в парламенті (254 мандати) [Вибори до Верховної ради України 2019].

Запровадження змішаної виборчої системи у парламентських виборчих циклах 1998 і 2002 та її повернення на виборах в парламент у 2012 році (потім на позачергових парламентських виборах 2014 та 2019) мало на меті усунути недоліки перших двох (мажоритарної та пропорційної) моделей системи та використати їх переваги [Закон України про вибори народних депутатів України 2022].

Але по факту, це зумовило використання алгоритму, який акумулював і весь негатив цих моделей виборчої системи, які ми характеризували вище. «Змішана» модель стала певним компромісом всередині української політичної еліти. В цьому алгоритмі знайшло місце і впливу великих партійних брендів, і адміністративному ресурсу правлячих кіл, і впливу місцевих політичних та фінансових еліт (останніх – передусім на мажоритарні вибори на «своїх» територіях).

Як результат втілилася так звана олігархічна демократія на загальнодержавному та регіональному рівнях [Колодій 2001: 31-35]: впливові фінансово-промислові групи виборюють вплив на органи державної влади використовуючи кандидатів-проекти та партії-проекти (спрямовані не на агрегування та відстоювання інтересів соціальних груп, а на використання цільових груп суспільства для отримання електоральної підтримки та можливості впливати на прийняття політичних рішень).

Запровадження в Україні пропорційної системи «з відкритими партійними списками» на виборах до місцевих рад 2015 стало черговим кроком на шляху до оптимальної системи представництва інтересів виборців в радах всіх рівнів. Впровадження пропорційної системи з відкритими списками в Україні мало на меті збалансувати два виміри уподобань виборців: 1) ідеологічно-партійний: виборці голосують за партійні бренди, які пропонують ті чи інші ідеологічні, соціальні, світоглядні

орієнтири; 2) особистісно-територіальний: громадяни обирають депутатів спираючись на особистість кандидатів.

З кількох можливих варіантів цієї моделі пропорційної виборчої системи був використаний варіант, коли а) кандидатів до місцевих рад висували виключно політичні партії і «закріплювали» за кожним округом виключно одного свого кандидата; б) виборець міг віддати свій голос за партію і, автоматично, тільки за визначеного партією «єдиного» кандидата «закріпленого» за даним округом. У виборця не було можливості обирати (віддавати преференцію) з кількох кандидатів зі списку цієї партії – кандидат був один. Також у виборця не було можливості проголосувати лише за партію та проігнорувати «закріпленого за округом» кандидата від цієї партії, якщо не подобався, бо «галочка» за партію автоматично зараховувалася персонально цьому «закріпленому за округом» кандидату [Місцеві вибори 2022]. А отже, виборці мали змогу вплинути на персональний склад відповідної ради чисто формально, бо цей вплив був вкрай обмежений принципом: «голосую за партію – автоматично голосую за одного визначеного кандидата від цієї партії».

На місцевих виборах в 2020 році була застосована інша модифікація моделі пропорційної системи «з відкритими списками» (з преференційним голосуванням за конкретних кандидатів від обраної виборцем партії).

Таку ж модифікацію виборчої системи передбачав Новий Виборчий кодекс, який був прийнятий у 2021 році і, має бути запроваджений на наступних парламентських виборах в Україні [Виборчий кодекс України 2022].

Алгоритм виборчого процесу має бути наступним. Країна буде поділена на 25 виборчих округів відповідно до адміністративного поділу на області плюс окремий округ – місто Київ. Кожна політична партія буде висувати кандидатів в нардепи одночасно в двох типах списків – Загальному/ «загальнодержавному» (450 кандидатів) та в Регіональних/«окружних» (персонально це будуть ті ж самі кандидати тільки розподілені по 18 чоловік на кожний з 25 виборчих округів). Послідовність кандидатів в обох списках буде затверджувати

партія.

Кожен виборець буде зобов'язаний голосувати у своєму виборчому Окрузі/області за одну партію. Також кожен виборець матиме право, але не буде зобов'язаний, проголосувати додатково (після обрання партії) за конкретного кандидата із «Окружного» списку обраної ним партії.

Партія потрапляє в Верховну раду, якщо набере 5% і більше голосів виборців, які взяли участь у голосуванні в країні в цілому. А кількість депутатів від певної партії заложитиме від набраного нею відсотка голосів.

Від кожного виборчого Округу депутатами можуть стати кілька кандидатів: і від різних партій, і від однієї партії. А те, скільки кандидатів отримає мандати в конкретному виборчому Окрузі від конкретної партії визначатиметься тим, скільки «Виборчих квот» ця партія набрала в цьому Окрузі.

«Виборча Квота» – конкретна кількість голосів за визначену партію (не відсоток голосів!). Тобто «Квота» визначається вже після голосування за формулою: « $K = A : (B - C * 9)$ ». В цій формулі: « K » – Виборча квота; « A » – Кількість голосів за партію, які подолали 5%-й бар'єр; « B » – Кількість депутатських місць у Верховній раді (450); « C » – кількість партій, які потрапили до парламенту. « 9 » – це кількість кандидатів з Загального списку кожної партії, що пройшла до парламенту, які отримують депутатські мандати автоматично [Виборчий кодекс України].

Кандидат з Окружного списку партії стає депутатом якщо він (і відповідно його партія) набрав в своєму виборчому Окрузі/області – «Виборчу квоту». Також кандидат має можливість стати депутатом (не гарантовано!), якщо його партія набере в окрузі «Виборчу квоту», а сам кандидат або набере «25% від Виборчої Квоти», або знаходиться на «прохідному» (на першому та, можливо, інших порядкових місцях далі відповідно до кількості набраних партією Виборчих квот в цьому окрузі) місці в Окружному списку партії.

Кандидати із Загального списку стають депутатами завдяки «залишковим голосам в виборчих Округах» (кількість голосів, які набрала партія більше за «Виборчу квоту», але

недостатня для отримання наступної «Виборчої квоти»). За підсумками голосування «залишкові відсотки» сумуються та визначають, скільки кандидатів з Загального списку партії стануть депутатами. Також, якщо певна партія набрала в цілому в державі необхідні 5%, але в жодному виборчому Окрузі не набрала «Виборчу квоту», то депутатські мандати від даної партії отримають кандидати з «Загального списку» (згідно з послідовністю, затвердженою партією).

Таким чином у кандидатів з Загальнодержавного списку партії є такі варіанти отримати депутатський мандат: 1) знаходитися на одному з перших 9 місць в цьому списку; 2) знаходитися на місцях, які стануть «прохідними» завдяки «залишкам» від окружних відсотків партії (десяті та соті долі виборчої квоти, які набрала партія в усіх округах); 3) знаходитися на місцях, які стануть «прохідними» завдяки тому, що кандидат з Загальнодержавного списку отримає депутатський мандат в своєму Окрузі/області (пройде за «окружним списком» партії) і, «звільнить» місце в Загальнодержавному списку партії для кандидата, який йде наступним за нумерацією [Виборчий кодекс України].

Маємо констатувати потенційні тенденції використання нової модифікації виборчої системи на наступних парламентських виборах:

1. «Франшизація» партійних брендів, яка намітилася ще під час місцевих виборів 2020, коли місцеві еліти мають вирішальний вплив на роботу місцевих осередків загальноукраїнських партій, які діють не завжди узгоджено з центральними органами партій, або це узгодження є номінальним чинником, а залежність від представників місцевих еліт – визначальним.

2. Зростання значення прохідних місць в окружних та загальнодержавних списках великих партій з високими рейтинговими показниками, бо навіть високий особистий результат кандидата з непопулярної в окрузі партії не забезпечить йому мандат: партія не набере в окрузі виборчу квоту чи взагалі не отримає 5% підтримки по країні. Та навпаки, при низькому особистому результаті кандидата він може отримати мандат завдяки рейтингу пар-

тії та знаходженню на перших місцях її Округного чи Загальнонаціонального списків.

3. Нерозуміння значною частиною виборців технічного принципу голосування (заважатиме процесу волевиявлення). І, що не менш важливо, низький інтерес виборців до персонального розподілу мандатів всередині партій (до процесу підрахування Виборчої квоти, особистих результатів кандидатів в округах тощо).

4. Можливе намагання самих партій внести зміни у Виборчий кодекс для максимального «закриття» списків (обмеження впливу виборців на персональний розподіл мандатів) – збільшення відсотка для підняття кандидатів на перші місця в окружних списках з 25% від Виборчої квоти до 50%.

Присутні і суттєві невідповідності в новому Виборчому кодексі. Так норма Кодексу визначає максимальну кількість кандидатів від кожної партії в Округному списку – 18 (450 мандатів поділити на 25 виборчих округів). В цьому є логіка, якщо виборчі округи є рівними за кількістю виборців. Але розподіл Округів був здійснений на підставі адміністративних меж областей, які суттєво відрізняються по кількості виборців. Якщо таку модель визначення мандатів екстраполювати на вибори парламенту 2019, то, наприклад, в Дніпропетровській області партія «Слуга народу» набрала би 25 Виборчих квот – кандидати з Округного списку партії мали б отримати 25 мандатів. Але Кодексом місць передбачено 18. Тобто доля 7 мандатів незрозуміла.

Незважаючи на перспективу «закриття» та підконтрольності виборчих списків партійному керівництву, модифікація пропорційної системи «з відкритими списками» з преференційним голосуванням несе певні ризики для передбачуваності та позитивних результатів для «партії влади».

Висновки.

В політичному інфопросторі стали поширюватися обґрунтування для повернення до змішаної системи виборів [Вибори за планом 2022]. Базова причина – особливий післявоєнний стан країни під час наступних парламентських виборів. А основні аргументи, що в такий час необхідно: а) простота і зрозумілість для виборців (щоб складнощі заповнення бюлетенів не заважали волевиявленню); б) відпрацьованість моделі організації та проведення виборів по змішаній системі; в) консолідація місцевих політичних еліт і партій [Радчук 2021].

Але виходячи з аналізу еволюції виборчої системи сучасної України та плюсів/мінусів модифікацій, які використовувалися, можна стверджувати, що пропорційна система «з відкритими списками» є прогресивним кроком, який має принести ефект в стратегічній перспективі незважаючи на ті проблеми з яким стикнулася Україна на певному етапі. Це підтверджується і наполяганням західних партнерів України на затвердженні нового Виборчого кодексу.

У цьому контексті намагання обґрунтувати «консервацію» змішаної виборчої системи, враховуючи згадану вище політичну традицію «влада завжди за мажоритарну складову виборів», має ознаки електорального курсу на збереження більш регульованої для влади, з точки зору результатів, модифікації волевиявлення громадян України. Ця «регульованість» в сучасному контексті полягає в розрахунку, що бренд «В.Зеленський» надасть електоральних переваг партії «Слуга народу», а технічні можливості на місцях, одночасно з популярністю згаданого бренду зроблять статус кандидатів-мажоритарників від цієї партії привабливим для рейтингових потенційних кандидатів в депутати, незважаючи на їх попередні політичні орієнтації.

Бібліографічні посилання

- Вибори до Верховної ради України Результати підрахунку голосів.* (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/07/21/7221526/> (дата звернення 24.09.22)
- Вибори за планом: чому захід та українська влада почали обговорювати зміну виборчої системи.* (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.volynnews.com/news/all/vybory-za-planom-chomu-zakhid-ta-ukrayinska-vlada-pochaly-obhovoriuvaty-zminu-vyborchoyi-systemy/> (дата звернення 27.09.22)

- Виборчий кодекс України.* (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#text> (дата звернення 28.09.22)
- Закон України про вибори народних депутатів України.* (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#text> (дата звернення 15.09.22)
- Закон України про місцеве самоврядування.* (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%d0%b2%d1%80#text> (дата звернення 28.09.22)
- Закон України про місцеві державні адміністрації.* (2022). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 26.09.22)
- Казанський, Д. (2018). Парламентські літописи: як голосували українці у 1994-2014. *Український Тиждень*, 43(571), 25.10.2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tyzhden.ua/parlamentski-litopysy-ia-k-holosuvaly-ukraintsi-u-1994-2014/> (дата звернення 28.09.22)
- Колодій, А. (2001). «Олігархи» й «олігархія»: зміст понять та українська політична дійсність. *Наукові записки. Т.19. Політичні науки*, 31-35.
- Михальченко, М., Самчук, З. (2010). Порівняльний аналіз європейських виборчих систем. *Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАНУ*, 6(50), 267-286.
- Місцеві вибори.* (2011). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.cvk.gov.ua/vibory_category/mistsevi-vibori-2.html (дата звернення 21.09.22)
- Ніколаєнко, Н.О. (2011). Адміністративний ресурс в Україні: витоки та джерела. *Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць*, 41, 155-165.
- Радчук, О. (2021). Надія на мажоритарку: ризики та перспективи повернення до змішаної виборчої системи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/29/kolonka/aleksandr-radchuk/polityka/nadiya-mazhorytarku-ryzyky-ta-perspektyvy-povernennya-zmishanoyi-vyborchoyi-systemy> (дата звернення 25.09.22)
- Халупа, І. (2004). *Конституційній реформі в Україні поки що не бути.* 08 квітня 2004 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/914541.html> (дата звернення 25.09.22)
- Ющенко, В. (2014). *Як і чому була зруйнована «Ширка» між БЮТ і ПР, 22 травня 2014* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/columns/537d34cc549d6/> (дата звернення 20.09.22)

References

- Kazanskyi, D. (2018). Parlamentski litopysy: yak holosuvaly ukraintsi u 1994-2014 [Parliamentary annals: how Ukrainians voted in 1994-2014]. *Ukrainskyi Tyzhden*, 43(571), 25.10.2018. Retrieved September 28, 2022 from <https://tyzhden.ua/parlamentski-litopysy-ia-k-holosuvaly-ukraintsi-u-1994-2014/> (in Ukrainian)
- Khalupa, I. (2004). *Konstytutsiinii reformi v Ukraini poky shcho ne buty* [There will be no constitutional reform in Ukraine yet]. 08 kvitnia 2004. Retrieved September 28, 2022 from <https://www.radiosvoboda.org/a/914541.html> (in Ukrainian)
- Kolodii, A. (2001). «Oliharkhy» y «oliharkhiia»: zmist poniat ta ukrainska politychna diisnist [«Oligarchs» and «oligarchy»: the meaning of concepts and Ukrainian political reality]. *Naukovi zapysky. T.19. Politychni nauky*, 31-35. (in Ukrainian)
- Mistsevi vybory* [Local Elections]. (2011). Retrieved September 21, 2022 from https://www.cvk.gov.ua/vibory_category/mistsevi-vibori-2.html (in Ukrainian)
- Mykhalchenko, M. & Samchuk, Z. (2010). Porivnialnyi analiz yevropeiskykh vyborchykh system [Comparative analysis of European electoral systems]. *Naukovi zapysky instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F.Kurasa NANU*, 6(50), 267-286. (in Ukrainian)
- Nikolaienko, N.O. (2011). Administratyvnyi resurs v Ukraini: vytoky ta dzherela [Administrative resources in Ukraine: origins and sources]. *Aktualni problemy polityky: Zbirnyk naukovykh prats*, 41, 155-165. (in Ukrainian)
- Radchuk, O. (2021). *Nadiia na mazhorytarku: ryzyky ta perspektyvy povernennia do zmishanoi vyborchoi systemy* [Hope for a majoritarian: risks and prospects of returning to a mixed electoral system]. Retrieved September 25, 2022 from: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/29/kolonka/>

aleksandr-radchuk/polityka/nadiya-mazhorytarku-ryzyky-ta-perspektyvy-povernennya-zmishanoyi-vyborchoyi-systemy (in Ukrainian)

Vyborchyi kodeks Ukrainy [Election Code of Ukraine]. (2022). Retrieved September 28, 2022 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#text> (in Ukrainian)

Vybory do Verkhovnoi rady Ukrainy. Rezultaty pidrakhunku holosiv [Elections to the Verkhovna Rada of Ukraine Results of vote counting]. (2019). Retrieved September 28, 2022 from <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/07/21/7221526/> (in Ukrainian)

Vybory za planom: chomu zakhid ta ukraïnska vlada pochaly obhovoriuvaty zminu vyborchoi systemy [Elections according to plan: why the West and the Ukrainian authorities began to discuss changing the electoral system]. (2022). Retrieved September 27, 2022 from <https://www.volynnews.com/news/all/vybory-za-planom-chomu-zakhid-ta-ukrayinska-vlada-pochaly-obhovoriuvaty-zminu-vyborchoyi-systemy/> (in Ukrainian)

Yushchenko, V. (2014). *Yak i chomu bula zruinovana «Shyrka» mizh BLuT i PR* [How and why was «Shirka» destroyed between BYUT and PR]. 22 travnia 2014 Retrieved September 20, 2022 from <https://www.istpravda.com.ua/columns/537d34cc549d6/> (in Ukrainian)

Zakon Ukrainy pro mistseve samovriaduvannia [Law of Ukraine on Local Self-Government]. (2022). Retrieved September 28, 2022 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%d0%b2%d1%80#text> (in Ukrainian)

Zakon Ukrainy pro mistsevi derzhavni administratsii [Law of Ukraine on Local State Administrations]. (2022). Retrieved September 26, 2022 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (in Ukrainian)

Zakon Ukrainy pro vybory narodnykh deputativ Ukrainy [Law of Ukraine on Elections of People's Deputies of Ukraine]. (2022). Retrieved September 15, 2022 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#text> (in Ukrainian)